

Časopis s podobami za slovensko mladino s prilogo „Angelček“.

Štev. 12.

Ljubljana, dne 1. decembra 1916.

Leto 46.

Očeta ni . . .

Očeta ni . . . Zakaj si nas zapusfil,
zakaj zafisnil si oči,
da nisi videl dneva zmage zlate,
ki domovini v dalji se blesfi — — —

Očeta ni . . . Srce nam bridka bol razjeda,
oko zalivajo solzé,
po Tebi, oče dragi, oče mili,
otroci Tvoji stegajo roké.

Očeta ni . . . Glas nem je mili,
očeovski ufinil glas je Tvoj,
ki nas je vedno klical k delu,
sinove svoje vabil v boj.

Očeta ni . . . Zapusfil si nas, oče,
in v domovini boj divjá — — —
Pri grobu Tvojem Ti sinovi Tvoji
prisegamo zvestobo z dna srca:

**Od boja naša roka prej ne odpočije,
da domovini srečni zlati mir zasije!**

Jak. Soklič.

Mešlar Francek in njegov brat Peterček.

Fr. Pravda — Jožef Gruden.

XXII.

gostilnici na Konjskem trgu, kjer so se bili ustavili Konopaskovi na poti v Toplice, pa matere ni bilo. Pustila sta dečka tam voziček in psa, da ga straži, pa sta šla z Beneševu vred h gospodu profesorju Korenu.

Prijazno ju je sprejel gospod profesor in dejal, naj počakata, da ju popelje k materi. Nič jima ni povedal, kje da je bila mati, a preden se je profesor opravil, sta dečka sedla in šepetala z Beneševu.

Korakali so potem v profesorjevi družbi po Starem mestu in čez most na Malo stran. Ustavil se je profesor pred veliko hišo in pozvonil. Odprla so se vrata, stopili so v vežo, in zapah je zopet zaskočil, ne da bi bili koga opazili.

Profesor je takoj pri vratih potrkal na duri z okencem. Nekdo je znotraj odgovoril: »Naprej!« in oni so šli drug za drugim v lepo sobo.

In ko ga so videli pred sabo?

Nikogar drugega, kakor Konopaskovo mater.

Dobra dečka sta ji padla okrog vratu, pa so se poljubljali in zopet poljubljali.

Ozrla sta se dečka po sobi in sta videla, kje sta. Mati je bila tu sama. Povsod je bil videti red in pa snažnost. Na sredi sobe je stala velika miza. K oknu pa je bila postavljena še ena mizica. Ena velika in dve manjši postelji sta se naslanjali na zid. Omare in skrinje so bile pa na drugi strani. Stoli so polnili prazna mesta med pohištvo. Okrajek za krožnike in sklede se je vzpenjal nad vrati, ki so držala v kuhinjo. Po stenah so visele svete podobe in nad njimi je zavzemal prvo mesto Jezus Kristus na križu. Posodica z blagoslovljeno vodo je spominjala prihajajoče in odhajajoče, da bi se pokropili z blagoslovljeno vodo. Celo cvetic na oknu ni manjkalo. Bilo je tu vse, kar je malo gospodarstvo ali krasilo ali mu bilo potreba.

Konopaskova mati se je obnašala kakor bi bila doma. Nagovarjala je dečka, naj pogledata v omare in skrinje, pa jima je razkazovala obleko, perilo, žlice, vilice in nože ter razno drugo opravo. Francek je prišel na knjige in po napisih je spoznal, da si je tolikrat želel imeti takih. Ali ko jima je mati odprla kuhinjo in shrambo in je ravnala z maslom in s soljo, z moko in kašo, z drvmi in s premožom kakor s svojim lastnim blagom, nista mogla dečka dalje prikrivati svojega začudenja, pa sta vzkliknila: »I, kdo pa biva vendar tukaj?«

»I no, jaz, zlata moja otroka, pa vidva bosta tudi.«

Peterček je debelo gledal, da bi bil kmalu pustil oči. Njemu se je še zmeraj zdelo, da je mati v oni tuji hiši na samokolnici, in kar v glavo mu ni šlo, kaj se je zgodilo ž njo.

Tudi Francek je stal ves osupel in šele čez en čas bi bil mogel odgovoriti na vprašanje, kdo jim je vse to dal, kaj je mati in kaj bosta onadva.

Bila pa je mati tako ginjena, da ni mogla govoriti. A mesto odgovora se je začela zahvaljevati svojim dobrotnikom in želela, naj bi jim povrnil Bog.

Prevzel je besedo gospod doktor Koren in dečkoma vse pojasnil. Rekel je: »Zdaj ste v hiši dobrega gospoda, s katerim ste govorili pred cerkvijo sv. Vida, ko ste bili na potu v Toplice. Pravijo mu Zeman. Povedali ste mu bili, da sem vaš znanec, pa me je izpraševal po vas. Všeč mu je bilo, da sta vidva za mater skrbela tako lepo, in hvalil je mater, ker je vaju tako dobro vzgojila. Pa je premišljal, kaj bi mogel za vas storiti. Zgodilo se je pa, da mu je umrl vratar. Prihranil je materi njegovo službo. Morda jo bode lahko opravljala. Vidva ji morata pa pomagati. Kadar bo kdo pozvonil, primita za to držalo, potegnita, in vrata se bodo odprla. Zmeraj mora biti eden doma. Za to imate tukaj stanovanje. In domači gospod vam bo tudi živeža dajal, da mu boste pospravljali gori po sobah. Reči, ki jih vidite tukaj, so vam darovali usmiljeni dobrotniki. Mnogo je bilo že prej tu, in sicer gospodovega, nekaj sem pa jaz pridal, nekaj pa izprosil za vas pri dobrih ljudeh.«

Francek se je gospodu doktorju najtopleje zahvalil. Peterček mu je pa iz hvaležnosti obrisal s čepico čevelj, ko je videl, da si ga je bil nekoliko z blatom oškropil.

Doktor je dečkoma povedal, da sta imela še enega prijatelja, za katerega pa on še ni vedel, in je v resnici dvomil, da bi ga utegnila uganiti.

Dejal je: »Prišlo je pisanje iz Toplic. Gospa Kohanovska je pisala. Pravi, da vama mora poplačati vajino ljubezen do matere. Baje ve, kako sta ji stregla in jo čuvala. Menila je vzeti Francka k sebi. Ker pa ni maral, je bila užaljena in vaju pustila, da sta odšla. Ali premislila si je to in uvidela, da je Francek prav ravnal. Ni zapustil bolne in po bolezní oslabele matere ter pokazal plemenito srce in silno voljo. Hoče vama pa drugače pomagati. Bogata je dovolj. Dobivala bosta od nje po 100 goldinarjev na leto, da se bosta lahko izšolala in kaj dobrega naučila. Jaz pa moram na vaju paziti in dvigati za vaju denar. Povedala sta ji nemara za me, in zato mi je vaju priporočila. Kadar si bosta znala vsakdanji kruh služiti sama, preide pa njena podpora na vajino mater. Prepričan sem, da bosta nam vsem delala veselje.«

Francek je mislil, da si vsakdanji kruh že zdaj umeta služiti z metlarstvom, in da pripade torej njena podpora lahko precej materi.

Ali doktor mu je pripomnil: »Dragi moj, ničesar se še nista izučila; oba bosta hodila v šolo, pa se bo pokazalo, kaj bo iz vaju.«

In šli so vsi gori h gospodu Zemanu, da bi se mu mlada Konopaska predstavila.

Čislani gospod jima je prijazno podal roko in ju je opomnil, naj se lepo vedeta. Govoril je tako ganljivo o četrti božji zapovedi, razlagajoč jima besede: »Da boš dolgo živel in ti bo dobro na zemlji,« da je jokalo malo in veliko.

Že so odhajali, ko se je Francek spomnil Beneševe. Pa je skočil brž

po njo v vežo, kjer je bila ostala na klopi. Spremil jo je in povedal materi, kako lepo je ravnala ž njima.

Mati ji je padla okrog vratu in jo poljubovala. Gospoda sta ji pa nasvetovala, naj bi jima prinašala blago, da ga bosta od nje kupovala.

Vesela je bila žena, da ji ne bo več treba sedevati na trgu. Ni bila nadležna in zvijačna kakor Klepetavka in druge ženske, ki jo odrivajo, ko lokavo vabijo kupce. Da bi ji ne trebalo hoditi v gostilnico, se je Konopaskova mati namenila dati ji prenočišče, kadarkoli bo v Pragi, in da bo tudi svoje reči pri njih puščala. Gospoda sta bila zadovoljna, da sta storila dobro delo, drugi so bili pa veseli, da jih je taka sreča doletela.

Zgoraj je potem obedoval gospod Zeman z gospodom doktorjem vred, spodaj pa je obedovala Konopaskovka skupaj s sinovoma in prijateljico Beneševo.

Popoldne sta pa odkorakala dečka po voz in po psa. Toliko da ni pes od samega veselja matere podrl.

Potem je pa pisal Francek pismo na strica-vojaka in na gospodarja Nevažila. O vsem jima je na dolgo in široko poročal. Zahvaljeval ju je za vse, kar sta mu bila dobrega izkazala. In povabil ju je, naj vsako leto romata k sv. Janezu Nepomuku in se pri njih oglasita.

Tudi gospodu doktorju v mesto je pisal in mu naznanil s toplimi besedami svojo, Peterčkovo in materino hvaležnost.

Naslednjega dne so pa šli v cerkev sv. Vida in so tam opravili svojo Bogu obljubljeno pobožnost.

Ta cerkev jim je ostala tudi v prihodnje mila in često so zahajali v njo.

V šolo sta Konopaska takoj začela hoditi. Francek se je odlikoval v vseh predmetih, pa tudi Peterček se je držal dobro.

Ker nista mogla več izdelovati metel, metlic, cokelj in pa šlap, sta pa druge reči delala. Francek je razne reči izrezoval, Peterček jih je pa barval. Raca na vodi, kako sta bila spretna! Ponarejala sta, kjer sta kakšno soho videla. Jezusa Kristusa na križu, Mater božjo in svetnike sta izrezovala tako okusno in lepo, da je celo visoka gospoda njiju izdelke kupovala.

In jemali so ozir na njiju talent. Francka so dali v rezbarsko, Peterčka v slikarsko šolo. Oba sta vztrajala v svojem poklicu in se izvežbala, kakor gre.

Pozneje sta se podala med svet. Bila sta na Dunaju in v Monakovem, Francek pa nekaj časa tudi v Rimu.

Zdaj je imeniten kipar. Peterček je pa slikar. Sicer se ni povzpel do tiste stopinje dovršenosti kakor njegov brat, ali v svojem znanju je vendarle mojster. Okrasuje cerkve in gradove, hiše in druge stavbe. Slika podobe, barva stene in stropce. Pa jako dobro se mu godi.

Mati še živi pri sinovih. Šla je k njima, ko je bil gospod Zeman umrl, čeprav bi bila lahko do smrti ostala tam, kjer je bila. Raduje se dosihdob sinovske ljubezni. Ravnata pa sinova ž njo kakor z otrokom.

Objemata in poljubujeta staro ženico. Nazivata jo zlato mamico. Nosita jo po sobi spošтовaje in poviševaje jo.

Letni dar s Poljskega je že zdavna prešel na Konopaskovo mater. Rada bi se bila sinova zahvalila zanj, ali gospa Kohanovska jima je pisala, naj pomagata ž njim revnim prijateljem in znancem, ako ga sama ne potrebujeta. Jako hvaležna sta ji za to. Tudi sta že bila pri njej na Poljskem in sta izvršila tam za njene gradove mnogo lepih okraskov. Kadar se pa mudi v Toplicah, prihajata vselej za njo. Pa sama se je tudi že oglasila pri njiju v Pragi in ima ju zares rada. Njene milodare daje mati stricu Bojanu in branjevki Beneševi.

Beneševka pa še vedno prinaša hrano v mesto, ostaja pri Konopaskovki nekaj dni in odnaša domov mnogo denarja. Noge so ji pa že odpovedale. Najrajše sedi in moli v cerkvi.

Stric vojak je pa še zmeraj zdravih nog. Sleherno leto priroma k sv. Janezu Nepomucenu in se obilo obdarovan vrača. Ž njim vred pa hodi tudi sosed Nevažil. Še celo žid Abraham in voznik Havelka jih obiskujeta, kadarkoli sta v Pragi.

Z doktorjem Hvatalom si pa Konopaskovi mnogo dopisujejo, in profesor Koren jim je tudi ostal prijatelj in rad živi v njih družbi.

Vohuna pa ni več. Imeli so ga do zadnjega. Voziček imata pa Konopaskova še zmeraj in včasih vozita za kratek čas metle in metlice — v spomin, da sta bila metlarja.

Bog ju blagoslavlja. Dela imata dosti. Franckove sohe dičijo oltarje, cerkve in pokopališča. Tudi na očetov in na gospoda Zemana grob sta postavila spomenika. In ne le na Češkem, ampak tudi preko mej slovi ime Konopaskov. A še več velja njiju poštenost kakor umetnost. Srečna sta že na tem svetu, kakor sta si zaslužila — na materi.

Nad jazbeca.

(Konec.)

Uedaj dvigne gospodar vile in začne komajslušno dajati povelja. Kakor hitro kdo izvé, kam se mu je postaviti, odide takoj na določeno mesto. Naposled oprosti gospodar še psa neljube in prisiljene pokorščine: odveže mu vrvico in ga izpusti na njivo, sam pa se vstopi na kraj, ki se mu zdi pač najbolj pripraven.

V trenutku se začuje v koruzi lajanje in grčanje; kajti pes in jazbec sta si že po naravi sovražnika. Vendar se progasti sivec ne zmeni mnogo za pasje opomine; a ko mu pride nadležna stvarca le preblizu, začne godrnjati in se odpravi — nič hudega sluteč — na pot. Toda s tem je podpisana njegova smrtna obsodba. Psu se vedno bolj mudi h gospodarju, da

prejme primerno pohvalo, in zato jo ubira čimdalje urneje. Seveda mora tudi grešnik jazbec, hote ali neho, z njemu jako neljubo hitrostjo predstavljati svoje kratke noge. Ko prideta raz njivo, se pa naenkrat začuje bojni krik maščevalcev, ki vro od vseh strani proti mestu, kjer je pritiral pridni psiček gozdnega grešnika z njive — tako, da revež v hipu ne vé, kam bi se obrnil. A preden utegne premisliti, kod drži najkrajša in najvarnejša pot do njegove mile domačije, ga zadene v glavo poklon težkega bata, ki povzroči, da ugleda preplašeni ščetinec naenkrat vsa solnca in vse blesteče zvezde nebeške. To se mu zdi tako lepo in čarobno, da v trenutku pozabi na svoj nevarni položaj in leže kakor je dolg in širok kar pred noge svojih razdraženih sovražnikov. Toda ti mu ne privoščijo, da bi se dalje časa naslajal ob pogledu nebesnih krasot, ampak še preden more ostrmeli štirinožnik pregledati vse zvezde in določiti, katera je po njegovem okusu najlepša, dvigne gospodar strašno morilno orožje — umazane gnojne vile — in prebode opazovalcu solnc in zvezd prsi. Tedaj pa naenkrat izgine lepa prikazen in namesto lepih zvezd in svetlih solnc uzre krvaveči ščetinec svoje napadalce. Smrtna nevarnost mu dá v prestrašeno srce novega poguma. Zarenči jezno in vstane s silnim naporom in začne bežati. Toda preden naredi trideset korakov, se spomni, da ni častno bežati pred sovražniki. Po kratkem premisleku leže in lastna kri mu naredi rjuho. Še enkrat pogleda po svojih sovražnikih — in zatisne oči za ta svet. Psiček pa laja in cvili poleg njega. Pastir pripomni hudomušno, da to lajanje nadomešča pesem žalostinko. Hrupen smeh sledi tej opazki. Nato prime gospodar ubitega jazbeca in ga oprta pastirju na ramo, in vsa četa se odpravi proti domu. Pojo in ukajo, šalijo se in se radujejo, kot da so premagali najmanj sto glav broječo četo sovražnikovo.

Ko pridejo domov, se ne morejo premagati, da ne bi pogledali, kakšna je jazbečeva koža od znotraj. Nekaj se ga jih loti pa ga deró, drugi gledajo in zbijajo primerne in neprimerne dovtype. Ko ga slečejo in pregledajo kožo natanko od vseh strani, se jim v srcu vzbudi nova radovednost. Vsi začno premišljevati, kako drobovje ima ta čudni samoglavec, ki se ni hotel ravnati po občeveljavnih družabnih pravilih. Začno torej preiskovati njegovo notranjščino, a na svoje veliko začudenje ne najdejo v njej prav nikakih posebnosti. To jih ujezi, in ker jezen človek potrebuje miru in tišine, da se potolaži, odidejo drug za drugim počasi k počitku s trdno nado, da bodo imeli prihodnji dan za večerjo dobro jazbečevo pečenko.

Gnjevoš.

V cerkvi sv. Nikolaja.

ori nad Bledom v tihem, mirnem dolu je prav majhna cerkvice sv. Nikolaja. Pravijo, da jo je dal pozidati neki grof v zahvalo za čudežno rešitev.

Majhna je ta cerkvice in stara. Zvonik je čisto začrnel. Menda peče notri sv. Nikolaj vse mogoče sladkarije, da jih potem raznosi po celi deželi. Tako vsaj pripovedujejo stari ljudje.

Zato bo vsakdo rad pritrdil, da je ta cerkvice velika zanimivost zlasti za otroke. Z veliko skrbjo opazujejo, če je postal zvonik čez noč bolj črn — znamenje, da je sv. Nikolaj pekel. Čimbolj črn se zdi otrokom zvonik, tem več imajo upanja, da bo sv. Nikolaj veliko prinesel.

Razumljivo je, da bi vsak otrok rad pogledal, kaj dela sv. Nikolaj v svoji cerkvi. Ali kaj, ko si nihče takrat ne upa blizu, ko sv. Nikolaj peče. Rozmanov oče, ki opravljajo tu cerkveniško službo, namreč radi povedo, da ima sv. Nikolaj pod cerkvijo klet, in tam je priklenjen tisti — bog-nasvaruj — črni parkelj. Pa ne samo eden, še več jih je ondi in vsi so strašno grdi. Oh, da bi teh grdob ne bilo! Parkelj pa straži vselej, kadar sv. Nikolaj peče, in takrat ne sme nihče v cerkev.

Od sile radoveden je bil Komanov Matevžek. Kolikrat je ogle-doval, kje bi se dalo priti v cerkev! Vse bi bilo, samo tisti parkelj, ki stoji pri vratih, bi mu znabiti glavo odtrgal. Pa kaj, da si Rozmanov oče upajo v cerkev in pridejo vselej zopet nazaj. Ali jim parkelj nič noče? Ali pa so tako močni, da se jih parkelj boji? Na Rozmanovega očeta se bo vsekako treba obrniti.

»Oče, oče!«

»Kogaá?«

»Oče, zakaj pa vam parkelj nič ne naredi, če greste v cerkev sv. Ni-kolaja?«

»Vidiš, Matevžek, tisto je tako: Jaz moram zvoniti, ker sem za cerkovnika; zato mi pa parkelj nič ne more.«

»Oče, ali bom smel jaz enkrat z vami v cerkev?«

»Hm, bo šlo bolj težko. No, pa če se boš v cerkvi lepo vedel, te bom pa enkrat vzel s sabo.«

Matevžek je obljubil. Zakaj bi se pa ne? Saj bo zato videl enkrat vso cerkev sv. Nikolaja, in pa parkelj mu ne bo smel nič narediti, ker bo šel z Rozmanovim očetom...

»Matevžek, jutri pridi, pa bova šla.«

Kdo je bil tega povabila bolj vesel kot Matevžek. Komaj je čakal dne. Ponosno je stopal drugi dan z Rozmanovim očetom v cerkev, da vidi toliko lepega in zanimivega. Koliko bo potem vedel povedati svojim tovarišem!

Kolikor bliže cerkve sta prišla, toliko počasneje so šle Matevžku noge.

»Oče!«

»Kaj pa je?«

»Ali parkelj res ne bo nič rekel?«

»Mislim, da nič. Jaz sem s teboj, zato se ti ni treba nič bati.«

Zopet sta šla par korakov naprej in zopet so napadle Matevžka skrbi.

»Oče!«

»Kogá?«

»Kaj bo pa sv. Nikolaj rekel?«

»Nič ne bo rekel, Matevžek. Kar miren bodi, saj sem jaz s teboj!«

Vstopila sta v cerkev. V velikem oltarju stoji podoba sv. Nikolaja. Matevžek jo je gledal oddaleč. Sv. Nikolaj ima na glavi škofovsko kapo, v rokah pa palico in knjigo s tremi jabolki, okrog njega so pa angelčki. Toda kje je pa koš pa voz, da stovori svoje blago po svetu?

»Oče, kje ima pa sv. Nikolaj voz pa koš?«

»No, ima že kod shranjeno. Bova že videla. Samo miren bodi.«

»Oče, pojdiva naprej po cerkvi!«

Mirno, počasi sta stopala proti velikemu oltarju. Pa so prišle zopet nove izkušnje za Matevžka. Sv. Nikolaj ima drugačno obleko kakor jo je nosil oni večer, ko je hodil po hišah. In Matevžek zopet vpraša:

»Oče, zakaj ima pa sv. Nikolaj danes drugačno obleko? Kje ima pa ono, ki jo je imel pri nas?«

»Ali misliš ti, da ima sv. Nikolaj samo eno obleko! Ali mari ni škof?«

Mož je govoril malo bolj trdo; da, skoro malo hud je bil nad Matevžkom.

Takrat pa počí — — — Veter je namreč potegnil skozi razbito okno in vršel prižigalnik, ki je bil zadaj za oltarjem prislonjen k zidu. Matevžek je mislil, da se je prebudil parkelj.

»Oče, parkelj gre,« je zajecal pa jo ubral skokom iz cerkve, kar so ga noge nesle.

Tako še ta ni nič opravil v cerkvi sv. Nikolaja, ki je bil že takó blizu, da bi bil vse zvedel.

J. E. Bogomil.

Babica.

veseljem se spominjam sedaj na svojo mladost, ki je že tako daleč za mano. Na tiste sladke, lepe čase, ko je bilo srce mirno in duša čista kakor biser; na tiste ure, ki so potekle tako hitro in ki so mi ostale za vedno v srcu.

V središču teh lepih spominov pa je moja dobra babica. Še sedaj vidim iz daljave njena zgubančena lica in dobre, usmiljene oči. In slišim njen glas, njen veseli, otroški smeh: tiho sedi na zapečku in pripoveduje,

Bolnega otroka božičnica.

mi otroci pa sedimo okoli nje in jo radovedni poslušamo. Babica se smehlja, njena vela lica se nabirajo v gube in njene oči zro usmiljeno in prijazno na nas otročičke.

Naša babica je imela že preko sedemdeset let. Živela je v vasi tik Medvedove krčme, ne daleč — par korakov — od naše hiše. V majhni izbi z mračnimi okni; tik postelje — nizka mizica je stala kraj nje — se je šopirila velika zelenkasta peč. In na zapečku je sedela navadno babica, očala na nosu, mašne bukve v rokah.

Jaz sem bil skoro vsak dan pri nji. Kadar sem odprl vrata in se ozrl plaho naokoli, se je zgenilo na zapečku — babica je stegnila velo, koščeno roko, zasmejala se je in odložila najprvo knjigo, pa še snela z nosa velika očala in jih položila na peč.

»A ti si? ... Glej ga no, le bliže stopi, nikar se ne boj! Ti malček ubogi!«

Pa se je dvignila, zlezla z zapečka in je odpirala skrinjo; tam je imela veliko dobrih reči za nas otroke: pomaranče, potice, jabolka, rozine, piškote in še dosti drugih sladkih dobrot, ki jim še imena nisem vedel. Nato se je navadno okrenila počasi in me prijela za roko.

»Ná! ... Kar jej, saj si lačen!«

Obložen z jabolki in piškoti, ki mi jih je stlačila babica v žepe, sem moral sesti in ji povedati, kakoinkaj. Babica je poslušala, nato pa je zlezla zopet na zapeček in vzdihnila:

»Ah, dà, kako je bilo časih! Časih — kar poslušaj me, fantič — ko sem bila jaz tako majhna kakor ti, sem se igrala s sosedovo Lenko. Lenka je šla potem služiti daleč, daleč, menda čisto gori na Dunaj ali kam. Jaz sem pa ostala doma. Ah, lepó je bilo ...«

Pomolčala je in je zopet začela:

»Enkrat sem videla volka. Dosti volkov je bilo takrat okoli nas. Pasla sem na rebri ovce, ko zaslišim naenkrat nad sabo vrišč in tuljenje. In bližalo se je iz daljave — slišala sem, kako je hreščalo: bumf! bumf! In sem se zbala. Tedaj je pa prišlo do skale, ozrla sem se v zrak, in tolpo volkov sem zapazila nad glavo. Skočili so ravno nad menoj s skale in dirjali naprej v dolino ... O, takrat so bili še drugačni časi ...«

Tako mi je nekoč pravila babica in še dosti drugega.

Velikokrat je pa prišla tudi sama k nam. Opirala se je na palico, kašljala malo in časih postala, se ozrla naokrog, nato se pa zopet sklonila in lezla naprej. V desnici je držala pisano torbo, ki je bila pokrita z veliko pikasto ruto. Torba je bila nabasana, polna je bila samih dobrih reči ...

Prestopila je prag naše hiše in se oddahnila. Takoj smo bili mi otroci pri njej. Jaz sem drezal Slavkota, češ, naj pogleda, kaj je dobrega v torbi. Toda Slavko ni hotel. Zato sem se jaz ojunačil in se skril babici za hrbet. Odtam sem lahko vtaknil prst v torbo, odgrnil malo ruto in pokukal noter. O! Lepe pomaranče so mi zažarele v oči, nasmehnile so se mi iz torbe ...

Babica se je okrenila.

»O, ti porednež, kako si radoveden!«

Odložila je torbo na klop in se vsela tudi sama. Nato je postavila nabasano torbo sebi na kolena in se nasmehnila.

»Nekaj sem vam prinesla, nekaj dobrega...«

Še bolj se je zasmejala in je odgrinjala počasi ruto; segla je v torbo in je izvlekla iz nje nekaj pomaranč.

»Kateri je najbolj priden?«

»Vsi! Vsi!«

Stegovali smo roke, babica je pa dvignila lepo, okroglo pomarančo visoko v zrak in se nam je muzala poredno.

»Če ste kaj pridni? — — — Ti, Zvonko, ti ne dobiš ničesar, veš. Si preveč poreden... Kje je pa Matijček? In Slavko? In Ferko? ... Pa tudi Lenica je bolj pridna.«

»Jaz sem tudi priden!«

»Ti? .. O!«

Poskočil sem in sem dobil pomarančo. Babica pa je segala v torbo in je dala še vsakemu drugemu po eno pomarančo. In tudi piškote je delila, zraven tega pa je mežikala z očmi.

»Glejte, da boste pridni!«

»Bomo! Bomo!«

»Pa res!«

»Res! Res!«

Babica je vstala in rekla:

»Torba je prazna!«

Njene dobre oči so se smehljale; tudi vela, v gube nabrana lica so se smehljala sočutno...

Potem je šla...

O dobra babice! Neizbrisen je tvoj spomin! Bog ti povračaj stoterno!

Cvetinomirski.

Večer.

astopili so dolgi večeri. To je tisti čas, ki nam je bil nekdam posebno ljub. Ropot in hrup dneva je utihnil; zavladata je tišina, in nad njo je razpela večerna megla svoj pajčolan.

Na vrtu je lahno suštelo listje, padajoče z vej dol na hladno zemljo. Zakasneli delavci so se vračali s polja proti vasi.

Prijetno je bilo sedeti o mraku v temačni sobi. V peči je prasketal ogenj. Časih se je predrzno vzpela in vzdignila iskra ter vzletela skozi omrežna vratica.

Bratec je sedel v materinem naročju in povešal trudno glavico kakor cvetka, ki ji je uvenelo stebelce. Starejši smo pa moledovali: »Mamica, pripoveduj!«

In pripovedovala je mamica bajke tajinstvene. Čuli smo pravljice o vitezi, o kralju Matjažu in njegovi vojski, o divjih Turkih. Vojska in zopet vojska izza davnih dob.

Požig in ogenj smo zrlí v duhu pred seboj. Skoro, da si nismo upali dihati v izbi, ki jo je odeval najblaženejši in najsvečanejši mir. Naše oči so zrle daleč vun izza domače doline, daleko čez kratek dan, ki je tonil za gorami in puščal meglenemu večeru prosto pot. Zrle so napeto naše oči, sledile in se divile zgodovinskim dogodkom kakor čudom pragozda, ki je neznano velik in ga ne prehodi nihče. Otroške naše oči so usrkavale divje podobe, ki so govorile o bojih, o pomanjkanju, o srčnih bridkostih in o strašni smrti. Nezapopadljivo grozoto smo zrlí pred seboj v tihi izbici...

Še sedaj, kadar se spomnim onih jesenskih in zimskih večerov, se mi dozdeva, kakor da se komaj slišno odpirajo vrata, vodeča v raj, in skozi polodprto špranjo blešči kras, ki ga ne pozna svet: blagoslov pokrajine, kjer vlada ljubezen sredi miru!

Nikdar ni bil svet tako lep kot v onih večerih, v katerih je zasnivala zemlja v dolgih dihih, ter so v njenem sladkem snu pevali angelci: In mir ljudem na zemlji! —

In zopet prihajajo zdaj dolgi večeri kakor nekdanj, ko so posedali oče, sinovi med družinico. Srečno, zadovoljno in mirno življenje ob domačem ognjišču, v udobni izbi. Sreča miru, ki ga je prinašal večer po trudapolnem dnevnem delu!

In sedaj? »Da bi le dolgih, viharanih in strupenomrzlih večerov ne bilo,« toži mati v trepetu za edinca. —

Otroci zro žalostno očetov prostor v zapečku. Ni ga! —

Da, — zimski večeri! Temno zažrinjajo mnoga tužna srca. Zagrinjajo mnoga skrivnih solz.

Dolgi večeri! Nema priča so mnogih težko izvojevanih in prestanih ur in ne izdajo niti besedice o vsem, kar so videli...

In vendar jih ni karati teh večerov, dasi odpirajo tisoč in tisoč ran, ob dnevnem delu zabljanih. Prihajajo k nam kakor prijatelji nežnih, dobrih besedi. Prožimo jim roke, odpiramo srca in čujemo njihove besede!

Tužna mati številne dece zre skrbno in sluša kramljanje otrok. Brezskrbna govorica ji umirja bolešno srce ter ga navdaja z mirom in upom. Razgovarja se naposled i sama ž njimi, jim pripoveduje o očetu, in njegova podoba živo vstaja pred mladimi dušami. Tem presrčnejša jim je naposled večerna molitev za očeta na bojni poljani.

In tužna mamica v dolgem večeru? Kaj li govori večer njej? Obrača ji trudni pogled k Materi milosti na steni. Sicer ne trepeče tamkaj več lučca, a tem globlje je Mati žalostna vtisnila svojo podobo v krvaveče srce matere zemeljske. Mati sedemžalostna, koje sín je šel v odrešenje

ljudstva, bridko pot trpljenja in smrti. Kakor mogoče ravno i ta čas gre družinski oče, sin, pot smrti za domovino. Naj li ne vzame mati molka ter v molitvi išče tolažbe srcu, — tolažbe in upanja, da po velikem petku nastopi dan veličastnega vstajenja, ako ne v tem — tem gotoveje v drugem življenju.

Kako tolažeče govori večer! Slušajmo ga!

Franica Zupančič.

DEKLAMOVANKE.

7. Domovini.

Avstrija — o domovina moja,
ti ne veš, kako te srčno rad imam;
raju je podobna zemlja tvoja,
lepše na vsem svetu ne poznam.

Diadem ogromen so vrhovi,
ko jih solnce jutranje zlati.
Bajnih bitij tajni so domovi,
v pravljičah spomin na njé živi.

Slapi čisti, silni vodometi,
lepših nima niti knežji vrt.
In prepadí, v tajni mir odeti,
so kraljestvo, v njih kraljica smrt.

Jezera, dragulji med gorami,
vam vrstnikov skoro nima svet.
Kdo bi rad se ne pohvalil z vami!
Ve ste goram, kar je šopku cvet.

Ve planine, s cvetjem posejane,
ste vrtovi čarovnih devic.
In preproge daljne so poljane,
vanje vtkanih je nebroj cvetic.

Gozdi temni, tajno šelesteči,
so bogastvo naše, naš zaklad.
Vinski kraji, dražestno dehteči,
dragocen zorevajo nam sad.

Ravni plodne, s polji posejane,
so morje, kjer klasje valovi.
Kaj bi svet nam dal za te poljane!
A na prodaj naša zemlja ni.

Naše lepe zemlje ne prodamo;
orošena s srčno je krvjo ...
Za posest najdražjo jo imamo,
ne odtehta je svetá zlato!

Reke naše, niti ve srebrne,
v daljni ve izporočite svet;
»Vsak izseljenec se naj povrne;
vsak gorkó bó in ljubó sprejet!« —

Morje naše, morje večno mlado,
vrata širna v daljni, pestri svet ...
Ti budiš nam v srcih lepo nado,
ti dragulj naš, naš najlepši cvet.

Domovina, kdo bi štel zaklade,
ki jih hraniš v temnem dnu globin!
Razne šege v nas so in navade,
vsak pa ljubi te kot mater sin.

Avstrija, o domovina moja,
ti ne veš, kako te srčno rad imam;
raju je podobna zemlja tvoja,
lepše na vsem svetu ne poznam.

J. Polak.

Božično drevesce.

Par dni pred Svetim večerom je stal Ivan na hišnih vratih in je gledal zamišljeno na zasneženo cesto. Hudo mu je bilo. Jutri je že Sveti večer; povsod se bo veselilo staro in mlado darov in razsvetljenega božičnega drevesca. Le on, Ivan, ne more biti vesel. Kako bo ta večer preživel s svojo mamico, ki je že nekaj mesecev vdova, in s svojim malim bratcem! Prejšnje leto ni poznal teh skrbi. Tedaj je živel še njegov dobri oče, tedaj še ni bilo krvave vojske. Četudi ni bilo veliko, malo božično drevesce in nekaj skromnih daril je pa le bilo. Letos pa o vsem tem nič. Očeta je zadela v prvih vročih bojih na galiških poljanah sovražna krogla, in uboga družina je izgubila svojega skrbnega rednika. Mamica je morala odslej ves dan trdo delati, če je hotela preživiti sebe in svoja dva otroka. Kako potem misliti na božično drevesce? Najbolj se je pa smilil Ivanu mali bratec. Veselil se je že tedne božičnega večera in povpraševal skoraj vsak dan, če mu pošlje tudi letos Jezusček božično drevesce z darili kakor lansko leto.

Ko zre Ivan, globoko potopljen v misli, v biserno, v solncu blestečo se snežno odejo, prikašlja mimo Tinek, star invalid. Za seboj vleče z božičnimi drevesci obložene sanke. Starček, ki je videl Mantovo in druga cvetoča italijanska mesta in je prelival ondi svojo kri, si je izkušal povišati svojo borno pokojnino s postranskimi zaslužki. Božični teden je kupčeval z božičnimi drevesci. V trenutku so minile Ivanu otožne misli, ko je videl prihajati starčka. Smilil se mu je starček. Urno je stekel na cesto in mu je pomagal riniti sani. Z združenimi močmi je šlo vse hitreje naprej.

Pred zelo gosposko hišo se oba ustavita.

»Prav lepo se ti zahvalim,« reče starček uslužnemu dečku. »Če imaš čas, pa mi pomagaj še naprej; dal ti bom za praznike dvojačo.« V Ivanovih očeh je veselo vzplamtelo. »Rad, rad, Tinek,« odgovori. »Če mi pa že hočete kaj dati, vas pa prosim, dajte mi eno drevesce — sem z najmanjšim zadovoljen.«

»Dobiš ga,« de Tinek, »in še par krajcarjev povrhu, ker si tako jak. Sedaj pa lahko takoj neseš tu v hišo h gospe doktorjevi eno drevesce, kajti jaz težko stopam gor po stopnjicah.«

Kmalu je stal Ivan z božičnim drevcem pred blago, prijazno gospo. Vprašala ga je, če je Tinkov sin ali njegov sorodnik. Ko je Ivan rekel, da ne, ga je izpraševala gospa tako prijazno še naprej, da je postal čisto zaupljiv in domač. Povedal ji ni samo, da mu je atek padel na bojnem polju, in kako žalostno življenje imajo sedaj vsi doma, kako je postal Tinkov pomagač; temveč tudi, kako se veseli, da dobi njegov bratec božično drevesce, in da upa jutri prislužiti še nekaj krajcarjev, da kupi svečic in še kaj drugega. Ko Ivan konča, reče blaga gospa doktorjeva: »No, le pomagaj še naprej slabotnemu starčku; bratcu pa povej, da tudi njega obišče jutri Jezusček. Sedaj pa pojdi, da te Tinek ne bo predolgo časa čakal.

Ah, kako vesel je skočil Ivan po stopnjicah na cesto in kako marljivo je pomagal staremu Tinku do večera! S ponosom je nesel potem svoje pošteno prisluženno drevesce domov in povedal svoji mami, kaj se mu je pripetilo.

Drugega dne zvečer, na Sveti večer, je pa res obiskal Jezusček ubogo družino. Dobra gospa doktorjeva je poslala precejšnjo košaro, naloženo z vsakovrstnimi jedili, pecivom, lučkami in malimi darovi. Otroka sta bila zelo vesela. Mači pa se je zahvalila s solzo v očesu ljubemu Bogu, da je pripravil njeni družini po njenem vrlem sinku tako božično veselje.

J. C.

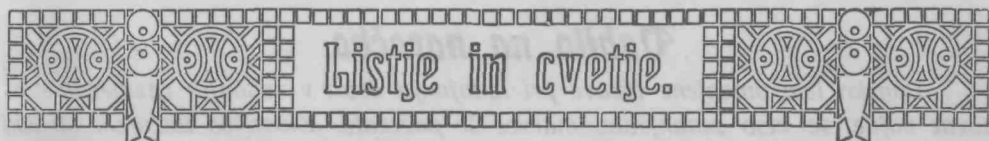

Zabavni dogodki iz minulosti.

Po raznih virih nabrala Gnjevoš in Internus.

18. Odločilen vzrok.

Peter Veliki je bil nekega dne v senatu nenavadno razburjen radi premnogih tatvin, ki so se mu naznanile. »Zapišite«, zapove kancelarju Jagušinskyju, »kdorkoli ukrade le vrednost ene vrvice, bo obešen brez usmiljenja!« Kancelar se glasno zasmije: »Ako hoče Vaše veličanstvo ostati car brez podložnikov, naj se to takoj zgodi.« Zdaj se zasmije tudi Peter in — reč je ostala, kakor je bila.

Zakaj?

22. Zakaj pravi katekizem, da moramo hrepeneti po krščanski popolnosti? Morda bi kdo mislil, da bi bilo bolje rečeno: doseči ali pridobiti krščansko popolnost. Pa se jako moti, kdor tako misli. Kajti popolnosti v vsem obsegu si ne more nihče pridobiti: nihče ni tako dober, da bi ne mogel biti še boljši, in nihče ni tako svet, da bi ne mogel postati še sveteljši. Torej je res vsa naša popolnost v tem, da hrepenimo po krščanski popolnosti, t. j. da si resno prizadevamo, da Boga vedno bolj ljubimo in zato opravljamo vsako delo kar najboljše mogoče.

Modrost v pogovorih, domačih in tujih.

Hvaležnost.

Hvaležnost dobroto razveseli. — Hvaležnost je dobroti najljubše vračilo.

Hvaležnost se povsod prikupi, nehvaležnost se vsakemu studi.

Hvaležnost je redko sejana.

Hvaležnost in pšenica uspeva le na dobrih tleh.

Hvaležnost je cvetica, ki ji listki hitro ovené.

Če koga na hrbtu neseš do Rima, pa ga pred mestom trdo na tla postaviš, je pozabljena vsa hvaležnost.

Hvaliti.

Vsakdo hvali svoje blago (svoje delo, svoje rokodelstvo).

Vsakdo hvali to, kar je njemu ljubó.

Veliko reči se hvali, ki niso hvale vredne.

Kar eden hvali, to drugi graja.

Kdor vse hvali, ni nič pohvalil.

Hvali, pa ne prehvali!

Tuje kraje hvalimo, a doma ostanimo.

Mnogi hvalijo stari svet, pa tako žive, kakor je novemu všeč.

Navzoče je treba tako hvaliti, da ne navzoči ne dobé madežev.

Ki te hvali, te misli prevariti.

Hvaliti in ponujati je podlaga kupčiji. —

Dobro hvaljeno je na pol prodano.

Ako te hvalijo, glej, da boš res tak. — Ako te hvalijo, poglej se v zrcalo. (*Izprašuj svojo vest, če res zaslužiš hvalo.*)

Kdor se sam hvali, se graja.

Kdor hoče biti hvaljen, naj umrje; kdor hoče biti grajan, naj se ženi.

Kdo pa nima rad, če ga hvalijo.

Reki: Hvali (hvalil je) iz vseh svojih moči.

Hvali dan pred večerom.

Ne hvalim in ne grajam.

Ga hvalijo po vseh sobah, kjer nikogar ni.

Je vrl dečko, le tisti ni nič prida, ki ga hvali.

Hrana.

Kdor ima svojo hrano, je bogat kot kralj. Četudi je hrana pičla, hočemo vendar biti hvaležni zanjo.

Hrana, obleka in nebesa, tem zakladom ni enakih.

Hrana hoče imeti noge. (*Pa tudi neko-liko pameti zraven.*)

Ce imamo hrano in obleko, bodimo zadovoljni.

Kdor hoče imeti hrano, mora rabiti roke, glavo in noge.

Ni je boljše hrane od one, ki malo stane.

Preprosta hrana ne potrebuje zdravnikov.

Rešitev zemljepisne uganke v št. 11.

K r a n j P r a v s o u g a n i l i :
B o v e c Klun Vida in Marica v Rib-
V i s l a nici; Šesko Ivan, posestn.
K o t o r sin, Brdo pri Planini; Bi-
C u r i h schof Mimica, Heda in Rudi,
D r i n a učenki in učenec v Ljublja-
S i j o n ni; Ličan Marija, Prosen Ma-
P r a g a rica, Gržina Vera in Kregar
Marica, učenke samostanske šole v Trnovem;
Vajda Branko, učenec v Središču; Stanko
Jeglič, učenec IV. razr. c. kr. vadnice v Ljub-
ljani; Benedik Marija, Janko in Gabrijel v
Št. Vidu nad Ljubljano; Hafner Marica, Mici
Šmon, Zabret Elza, Senica Olga, Valjavec
Mici, Gruđen Francka, gojenke v uršulinskem
samostanu v Škofji Loki.

Odgovor na šaljivo vprašanje v št. 11.

Uganke.

Prav so odgovorili: Ličan Marija, Prosen Marica, Gržina Vera, Kregar Marica, učenke samostanske šole v Trnovem; Gabrijelčič Cirila in Vida, učenki v Mošnjah; Vajda Branko, učenec v Središču; Benedik Marija, Janko in Gabrijel v Št. Vidu nad Ljubljano.

Vabilo na naročbo.

Lansko leto omenjene težave pri izdajanju listov v sedanjih razmerah svetovne vojne se niso zmanjšale, marveč še povečale. Zlasti so tiskarski stroški zelo narastli. Mnogi si pomagajo s tem, da krajšajo vsebino listov ali pa povišajo naročnino. Odločili smo se za to, da naša mladinska lista „Vrtec“ in „Angelček“ izhajata tudi nastopno leto v isti obliki in po isti ceni kakor doslej. Da bi pa ne bila izguba prevelika, nujno prosimo, naj nam ostanejo dosednji naročniki zvesti in naj priporočajo naša lista še drugim mladinoljubom. Jako bi nam bilo ustrezno, ako pri naročnini še prostovoljno navržejo kak dar za naše društvo „Pripraviški dom“.

Cena „Vrtcu“ in „Angelčku“ je skupno 5 K 20 h; „Angelček“ posebej stane na leto 1 K 20 h. (Ako kdo naroči vsaj 10 izvodov „Angelčka“ skupno, se zniža cena na 1 K.) Naročnina in vsi spisi, namenjeni „Vrtcu“ in „Angelčku“, naj se pošiljajo z naslovom **Anton Kržič**, c. kr. profesor v pok. v Ljubljani, ali **Uredništvo „Vrtčevo“** (Pred škofijo št. 9.)

V Katoliški Bukvarni se dobiva tudi še „Vrtec“ l. 1906—1916 vezan po 4 K in „Angelček“ (razen I., II., IV., VIII., IX. in X.) še vsi tečaji po 1 K vezani.

„Vrtec“ izhaja 1. dne vsakega meseca in stane s prilogo vred za vse leto 520 K, za pol leta 260 K. — Uredništvo in upravništvo Pred škofijo št. 9 v Ljubljani.